Oprawiono w r. 1922.

STANISLAI ORICHOVII GENTE ROXOLANI, NATIONE VERO' POLONI, IN WARSZAVIENSI SYNODO PROVINCIÆ POLONIÆ PRO DIGNITATE SACERDOTALI ORATIO.

CRACOVIÆ
Anno Salutis humanæ, 1561.

S. O. R.

IN ORATIONEM PRO DIgnitate Sacerdotali Warſzauiæ, in Synodo prouinciæ Poloniæ: habitam, ad BERARDVM BONIOANNEM, Ciuem Romanum: & Camerini EPISCOPVM: ac Sedis Apoſtolicæ per Sarmatiam LEGATVM

PRÆFATIO.

ORATIONEM PRO DIgnitate Sacerdotali in Synodo Warſzauienſi habitam, ad te mitto: in qua Matrimonium cum Sacerdotio ita comparatur: vt neceſſe ſit, vt lancem in libra põderibus impoſitis deprimi: ſic Matrimonium Sacerdotio cædere. Hanc ego cauſam vt pręſidente te in Synodo agerem, cum multi mei, varijq́; caſus adegerũt me: tum autoritas tua, atq; vir-

tutum tuarum excellẽs fama me impulit: qua captus, ex Rusia quoq; Warszauiam me contuleram, vt virtute fruerer tua. Quæ, quanta in te sit: facilitate atq; clementia id, quotidie tua declaratur. Nam qui te mirantur, hanc habent Sedi APOstolicæ gratiam: quòd aliquando in Sarmatiam talem ad nos Legatum miserit: cuius, neq; indulgentia, in nos dissoluta, neq; grauitas nobis esset molesta: sed illa digna homine Romano inesset in te, permista grauitate comitas. Qua, & aures nostras teneres: & animos nostros spe rerum salutarium caperes. Tum etiam illa in tuis summis laudibus ferũtur: te videlicet, non omnia pro summo iure nobiscum agere: sed cũcta ad

cta ad captum, salutemq; nostrã conferre: neq; acri cauterio potius, quod nullo emolumẽto factitarunt alij: quam salubri collyrio nos ægros curare velle. Hac ego æquitatis, atq; clementiæ tuę fama impulsus, Warszauiam, ad Synodum Prouinciæ Polonię edictam, veniens: Orationem hanc habui: qua, magno hominũ, cuiusq; generis in conuentu, cum alijs Poloniæ regni Episcopis: tum vero, vel inprimis tibi, LEgato APOstolico, submisse supplicaui: vt me aliquando, non solum hereseos crimine: sed etiam suspitione huius nefarij criminis, liberares: neq; me hominem sedi Apostolicæ coniunctissimum, cum his hominibus impijs congregares: qui

cum sede Apostolica indictũ bellum gerunt: quibus cum, quàm assiduum atq; acerbum pro Sede Apostolica mihi sit bellum: cum libri nostri per Poloniam vulgati, tum etiam perpetuę disputationes nostræ, cum hæreticis habitæ, passim testificantur. Manet etiam nũc animus idem: eo etiam spectant nostræ curæ: vt omnes tam ęqui, quam iniqui mei intelligant, me germanum esse, ac semper fuisse Ecclesię Catholicę filium. Neq; vero ego ab hoc proposito abducor hominũ potentium minis: neq; illorum moueor gratia: quo minus Romanę Ecclesię fidem meam præstem: & illi operam fidelem, pro mea virili parte, nauem: vt iam minime decere videatur: pro tã-

tis meis erga sedem Apostolicã meritis, me excõmunicatum ob hæresim à vobis videri. Quo sanè falso vt aliquando leuer crimine, maximam partem in te est situm: qui et ex confessione mea, et ex testimonio sacerdotum publicorum Poloniæ regni, fidem meam erga sedem Apostolicam perspectam habes, atq; cognitã. Et vt hoc cumulatius etiam facias, orationem ipsam ad te mitto, & in tuum illustre nomen illam dico: quæ hoc argumento est constituta. Cùm constet Matrimoniũ atq; Sacerdotium duas res in vita sanctissimas atq; honorificentissimas esse: id controuersiam facit: num, videlicet, ex alterutro horum, in alterum commeatus eundi, et redeundi perin-

de nobis detur, quàm ex Athenis (verbi gratia) Thebas: & Thebis, Athenas itus, ac reditus datur. Tum Sacerdotium ipsi Matrimonio quoto tandem præstet gradu?

Sed iam Orationem ipsam audiamus.

STANISLAI ORICHOVII GENTE ROXOLANI, NATIONE VERO POLONI, IN WARSZAVIENSI SYNODO PROVINCIÆ POLONIÆ PRO DIGNITATE SACERDOTALI ORATIO.

QVandoquidem, Pontifices, vosq; qui adestis cæteri, simplex veritatis sermo esse perhibetur: minime decere arbitror, apud vos Antistites religionis, atq; veritatis, aliquo Rhetorum vti artificio: quo mihi vestra beneuolentia, ad me audiendum comparetur. quod ibi ex vsu fit, vbi auditor verbis capitur: non autem re ipsa ducitur. quæ in sapientium cœtu, & in pruden-

prudentium conſilio, quales vos eſtis: ſpecie, ac vi ſua mouet animos, tametſi orator adeſt nullus. Quamobrẽ, cum intelligam vos huc religionis ac veritatis conſtabiliendæ cauſa conueniſſe, omni arte dicendi intermiſſa, vnde longe abſum, pura oratione, ſic agam vobiſcum, vt minorem cum maioribus, vt filium cum patribus ſuis, agere par eſt. Id præfatus, paucis, quod veni eloquar.

SI quis eſt, qui placere ſe ſtudeat vobis omnibus: & minime vos, ordinemq́ꝫ ueſtrum velit lędere: in ĳs ego nomen profiteor meum. Nulla ſpe præmiorũ veſtrorum adductus: ſed illo oraculo impulſus: Qui vos audit,

me au-

me audit: Qui vos ſpernit, me ſpernit. Nam qui vos contemnunt, ac negligunt, turbant eam pacem, quam filius ipſe Dei Eccleſiæ ſuæ hinc abiens reliquit. Et quoniam ſummo Philoſopho teſte, pax aliud non eſt, quàm tranquillitas ordinis: qui turbat hanc pacem, turbat Eccleſiæ ordinem. Nec quemuis ſanè, ſed eum, qui gradibus diſtinctus atqꝫ generibus deffinitus, priore ac poſteriore maximè eſt illuſtris. quæ ſi in ordine non ſunt: nulla poteſt eſſe minori, ad maiorem naturæ adiunctio: nihilq́ꝫ reſtat amplius inter homines, quod regat pudor.

EQVIdem, cum eius ciuitatis me ciuemq́ꝫ eſſe glorier, quę

ſancta

ſancta eſt: quę Hieroſolyma, hoc eſt, viſio pacis eſt: quę non è terra oritur, ſed alto cœlo demittitur, omnia, quæ ad illud exemplar, vnde ea ducitur: exprimẽdum faciunt, complecti debeo ſanè fideliter. Nolo hanc ciuitatem Babylonem eſſe, hoc eſt, ſtatum multitudinis imperitæ, in qua non eſt conſilium, non ratio: non diſcrimen, à qua facinus nũquam abeſt, neq; maleficium: Sed ſit velim hæc ciuitas, regnũ illud cœleſte: in quo multitudinis poteſtas omnis, vnius vi nutuq; tenetur. Deinde hęc ciuitas ſit ſancta: ob illius videlicet aſſiduam præſentiam, qui ſolus ſanctus ſanctorum eſt. Deniq; eadem hæc ſit pacata: quod huius ciuitatis circumcirca pax poſiti

ſunt fi-

ſunt fines, id autem eſt, tranquilliſſimus ordo veſter, quo hęc ciuitas circumcluſa, in vno ordinis veſtri Principe Romano Petro, vnitatis ſacramento ideo eſt conſecrata: vt inde, tanquam à fonte quodam perhenni: per Apoſtolos, Prophetas, Euangeliſtas, Paſtores atq; Doctores, miniſterium veſtrum ordine deriuetur: ad conſumationem ſanctorum, in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti, quod non eſt aliud, quam Eccleſia Dei viui: columna, & firmamentum veritatis.

QVA propter, vt conciuẽ veſtrum decet: in conſpectum veſtrum ſupplex prodeo. Vos ego huius ciuitatis veros magi-

ſtratus,

ſtratus, pro veſtra rata parte a-
gnoſco: vos in partem ſollicitu-
dinis eius adminiſtrandæ à Pe-
tro Romano vocatos veneror:
vos præſides religionis eſſe illos
in hac ciuitate confiteor: quorũ
labia cuſtodiunt ſcientiam: &
de quorum ore Septemtrio hic
legem Dei requirit. Vos enim
eſtis in Sarmatia Leuiticum ge-
nus illud: quibus cum iudicium
lepræ, Romani Petri clauibus,
eſt communicatum. tanta qui-
dem autoritate, vt in Deutero-
nomio, hoc eſt in ſecunda lege,
quæ lex Euangelica eſt: vitę poe
na iudicium veſtrum fuerit ſan-
citum. Vos ergo, ô Leuitę Chri
ſti veri, huc quæſo animos ad-
uertite: & me ad pedes veſtros
iacentem aſpicite, ecquid lepræ

eius in

eius in me ſit: ob quam damna-
tus, & exul, omnibus populi
CHRiſtiani commodis tamdiu
careo.

CAVſa mali tanti vxor du-
cta eſſe dicitur: quam ego duxiſ-
ſe me fateor, virginem nobilem:
à parentibus mihi traditam ſpõ-
ſam: ac liberaliter dotatam: & à
Paranymphis in domo paterna
collocatam, ſolenni nuptiarum
ritu. decimus hic annus eſt à nu-
ptijs illis, tota Polonia ſermone
omnium celebratiſsimis.

SED hoc loco dixerit for-
taſſe quiſpiam: parum ne tandẽ
id tibi valet ad lepram? an hoc
peccatum animaduertendum in
te non fuit? Ego vero Pontifi-
ces, vt

ces, vt lepre, ita peccatorū quoq; gradus distinctos esse arbitror: quorum nullum est, quod non sit animaduertendum. Aliter enim peccatum: nisi puniretur, non esset. Sed tamen ille idem Moses, qui gradibus peccata distinguit: pro delicti modo, praescribit & plagarum modum. Nam in iudicio lepræ, parte ex aliqua leprosum, extra castra pellit: contra vero, idem, funditus leprosum, in castra recipit. Cum hoc, commertium: cum illo, ne conspectum quidem, vult esse nobis liberum. In peccatis quoq; expiandis: permagnū apud Mosen est discrimen. Alia enim peccata apud hūc, thure, odoribusq; incensis, oleo insuper addito, in victimas expiantur. Alia verò, nullis

nullis suffimentis, absq; oleo, ab eodem procurantur. Quid ita? quia non parum interest, ex animo quid, & de industria pecces: an errore, et inscitia. Quare cum peccatur consulto, scelus fit detestabile: nullis suffimentis procurandum: neq; oleo expiandum. Quod modi istius sceleris odor, deo primum ipsi existat teterrimus: deinde quod enecat conscientiam peccantis, dignum nō est: quod oleo læticię hylaretur. At illa quæ errore, & inscitia fiunt: thure, atq; oleo expiabat Moses. Nam hæc licet sint flagicia & ipsa, non tamen sunt eiusmodi, quæ Deum à peccāte funditus alienent: & quæ ipsum delinquentem desperatione frangant.

AD hoc peccatorum discrimen, tanquam ad normam certam, peccatum meum à me exigatis velim: quin immo, ex hac corona doctissimorum virorũ, qui vos circumstant, prodeat in medium qui vult: ac mecum, vobis disceptatoribus, de meo peccato agat hoc in loco familiariter. Si enim quis horum à me quærat, num vxorem sacerdos duxerim? duxisse me fatebor. peccasti igitur? peccaui. pœnas ergo peccati debes? debui, et persolui: factumq; hoc meum thure, atq; oleo expiaui. quid ita? quia Matrimonium, & sacerdotium vt sacramenta sunt: ita paria esse credidi. Nec minus ex alterutro, in alterum commeatum eundi, & redeundi dari, quàm ex Athe-

errore et inscitia se peccasse [illegible] vere ostendit.

ex Athenis, verbi gratia, Thebas: & Thebis, Athenas itus, ac reditus datur. Et quoniam hoc prauo sensu confundũtur sacramenta, vt alio loco apparebit: ideo hic flagitiosus error, plenus inscitia, & ignorantia, notatione atq; animaduersione censoria dignus fuit. Cui tamen nihilominus expiatio thuris, atq; olei, hoc est, misericordiæ, atq; læticię deberentur signa. neq; enim à superbia, atq; arrogantia nascitur delictum hoc: cui misericordia nulla debetur: sed ab humano errore, et inscitia totum proficiscitur: quam, apud sapientes iudices, facile consequitur venia, atq; misericordia.

SED locus postulat, vt me

vobis totum iam indicem: et qui dudum fuerim, ostendam. Audite ergo Pontifices, & causam huius erroris mei, vnde nata sit, breuiter cognoscite. Confiteor in præsentia, me, extrema pueritia Wittembergam à patre traditum fuisse in M. Lutheri disciplinam: in cuius etiam ludo adoleueram: & vnde cupidissime hauseram ea, quæ ad perturbationem rationis, atq; ordinis Ecclesiastici planus ille tradebat. Quorum illud fuit præcipuum: sacramenta paria esse: nec plura duobus esse. Reliqua verò quæ haberentur quinq;, partim esse ementita, & res nullius vsus: vt sunt, Pœnitentia, Confirmatio, atq; Vnctio. partim vero eorũ esse statum quendam vitæ liberum,

Causa erroris aperit

de Lutheri de Sacramentis sua.

rum, vt est Matrimonium. Partim autẽ populare munus quoddam esse, vt est Sacerdotium: quod in Ecclesia non charactere aliquo intimo: sed plebeio suffragio haberetur insigne: Quod quoniam totum opinione constaret populari, causa non esset, cur æque sacerdoti non daretur vxor, vt datur plebi. Hæc ego puer audiens, & vera ne, an falsa essent nondum per ætatem discernens, autoribus callidissimis inductus, arripui: atq; cum his sententijs pariter adoleui: Neq; solum disputandi causa: sed etiã ita viuendi. Porro ad hanc sententiam probãdam, multum adiuuabat adolescentia: cui ætati, præter voluptates, blandissimas dominas, nihil æque quicq̃ dulce est.

Adolescentia voluptates ...

ce est. Itaq; æstu illo ætatis abreptus, & illis sententijs Lutheri captus: vxorem duxi. flocci illud faciens: quod sacerdotem prius fueram professus. Cuius officiū, atq; munus, instituto Lutheri, non plus ponderis apud me habebat: quàm habent horum quotidanorum magistratuum officia, atq; munera. Quo etiam erat factum: vt illud sacerdotij munus αὐτοσχεδιάζων, quod Græci dicunt: ac plane ludibundus de manibus alieni Episcopi, absq; autoritate Dioecæsani mei, vt instanti satisfecerem patri, acceperim: renunciatusq; sacerdos ita fuerim, vt Stanislaus Tharlo, Episcopus tum meus, eam renūciationem ratam non haberet: nec me inter sacerdotes publicos

Quō sit creatus sacerdos

Dioe-

Dioecæsis suæ propterea censeret. Nihil fingo: rem ipsam dico Pontifices. Nouit enim is, quem hic coram adesse video, vir bonus, fortis, & experiens Canonicus, Ioannes Bielecius, qui controuersiæ illi nostræ non solum interfuit: verumetiā iudex quodam modo præfuit. Neq; vero ego me illo poenitendo modo sacerdotio implicari passus vnquam fuissem: nisi illud munus commune, ac vulgare esse existimassem, quod perequè cum maritis, vt cum alijs posset communicari. Causam erroris audiuistis: nunc huius errati agnitionem audiatis.

NAM postquam deferbuit ætas: animusq;, quasi ex ma-

 gna

gna iactatione maris, sic ex illo æstu libidinis in tranquillum se aliquando recepisset, cæpi ad singula Lutheri attendere. Deinde cum Ecclesia rediēs in gratiam, illam adhibere in consilium: illam audire: illi obtemperare institi. Postremo, Lutherum ipsū, quasi ad perpendiculum ipsius Ecclesiæ, totum exegi. Quid multis opus est? cum rationes Lutheri, ex rationibus Ecclesiæ spectarem: deprehendo eius esse omnia turbulenta, temeraria, & periculosa: qui confundit vera, cum falsis. Postremo, qui ita confusus est, et perturbatus: nihil vt sit in eius rationibus primum: nihil vt secundum. Atqui, speciem quidem, atq; pompam veri interdum habet Lutherus, magnificā:

gnificam: sed idem tamen volūtatem, & causam semper habet impudentissimam. Et vt hoc ita esse apertè cognoscatur: quod de Matrimonio, & Sacerdotio ille sensit, operepretium fuerit paucis cognoscere.

PROponebat pueris nobis circumscriptor ille imperitorū: et pestis perditorum hominum, effatum illud. Quęcunq; vno, & eodem verbo Dei generantur, tanquam paria inter se, eodem verbo quoq; Dei sanctificantur: atq; ad hominum vsum peręquè accomodantur. At cum Matrimonium, atq; Sacerdotium, pro ratione ortus sui, eiusdem modi sunt: ita fas est sacerdoti fieri maritum, vt marito sacerdotem fi-

 eri

eri fas eſt. Atqui hæc eſt illa ratio atq; concluſio Lutheri, quæ me ex ſacerdote coniugem, ex cœlibe autem fecit patrem: quæ etiam has hæreſes omnes, quas patimur, & quibus premimur, in Polonia ex iurgio noſtro, ne quid dicã grauius peperit. Nam cum IOANnes Epiſcopus, qui Tarloni ſucceſsit, & qui nuper eſt mortuus: ereptum mihi vxorem veniret: ſcitis, meminiſſe enim vos arbitror: quas pugnas, atq; turbas, cum alibi, tum vero Pietricouię Comicijs pnblicè ediderimus vtrinq;. O acerbam mihi Pontifices memoriam temporis illius. Etenim, quid tum egerim: & quorum malorum caput, atq; cauſa fuerim: nunc demum intelligo. Sed quoniã pręterita

terita

terita reprehendi poſſunt: corrigi non poſſunt: pręteribo hũc, tanquam aduerſum vitæ ſcopulum: & ad Lutherum me referam. Cuius ſi rectis oculis ſentẽtias inſpicias: & fucũ illum verborum, quem is facit populo, de illius ſentencijs demas: deprehendes facile falſum eſſe illud, quod nequam ille pugnat: Matrimonium, videlicet, atq; Sacerdotiũ, quod ex eodem Dei verbo exiſtunt, tanquam paria, commiſceri inter ſe: atq; confundi poſſe. Quamuis enim ſacramenta, pro ratione eiuſdem verbi, genere ipſo, paria ſunt inter ſe: ipſo tamen alia, ab alijs plurimum diſtant gradu. Semen enim illud, quod eſt verbum Dei, ſatum in terram, non pari vbertate ſuos

Sacramenta nō sunt paria

effun-

effundit fructus. Nam eius seminis, alius est fructus centesimus: alius sexagesimus: alius vero trigesimus. Porro in hoc trigesimo eius seminis fructu: Matrimonium locari veteres arbitrantur Patres. Quare, ex trigesimo fructu infimo (neq; enim tribus inferior numerus alter est) in centesimum fructum, qui decimi numeri, vtiq; quadrati, decies ducti, summa est: proficisci iusq;, fasq; est. At cum in hoc procerissimo numero sacerdocij consistit amplitudo, vt centesimus fructus, trigesimo comprehendi nequit: ita sacerdotium Matrimonio non comprehenditur: Neq; ex sacerdotio in matrimonium datur reditus: neq; ex sacerdocij ascensu, in matrimonij descen-

descensum vlla ducit via. Ac fieri quidem potest, vt maritis ad sacerdocij honorem pateat aditus: vt etiam nunc cuncto in oriente patet. Nihil enim vetat ex imo ad summum proficisci: & infima in summis includi. Contra verò si fiat, id tanquam praeposterum, atq; peruersum abrogatione sacerdocij corrigitur in delinquente. In hanc rem, testes sunt patres Constantinopolitani Consilij, Ca: vi, xij, xxi. Neocaesarień ca:i. Dis:xxiiij. ca: presbyter. Datur enim à patribus cuiq; potestas, atq; optio, poena legibus persoluta, vt eligat vtrū velit.

QVAre, erras Lutere: & haec omnia, quae asseueras, ignoras: ra-

ras: rationes enim, atq; numeros Ecclesiæ Dei confundis: & cœlum terræ, quod dicitur, misces: dum infima, summis paria facis: & grandia quæq; minutis in rebus includis. Neq; te iam illæ sentenciæ iuuant: quas tu tanquã ex armamentario Ecclesiastico, ad tuum constabiliendum errorem, contra nos proponis. Qui vxorem ducit, non peccat: Melius est nubere, quam vri: Vnusquisq; vxorem suam habeat: Deniq; illud: Honorabile connubium in omnibus, & Thorus immaculatus: Fornicatores autẽ et adulteros iudicabit Deus. Hæc enim vera sunt omnia: neq; de illis ambigẽdum amplius est: quæ semel sanxit APOStolica vox. Sed num id nobis contro-

uersiam

uersiam facit? aut in disceptationem id venit? vtrum, videlicet, Matrimonium, status vitę honestus sit, tã naturæ legibus, quam moribus gentium, institutisq; concessus? vt tibi iam cum Tatio hæretico, non nobiscum lis hæc esse videatur: qui, quod Matrimonium peccati loco duxit, ipsius orbis terræ sentencijs omnibus est condemnatus. Quare, damus hoc tibi, & concedimus Lutere, honorabile, videlicet, connubium æquè esse, vt est Sacerdotiũ in Ecclesia sancta Dei. At, si recte attendis: non de statu vitæ aliquo, qui vt in Matrimonio, ita in Sacerdotio quoq; integer, & in nullo diminutus est: Sed de conuersione ipsius status nobis tecum in præsentia

quæstio

quæstio est. Cum enim constet Matrimonium, & Sacerdotium duas res in vita sanctissimas, & honorificentissimas esse: de eo nascitur inter nos quęstio: Num ex Sacerdotio ad Matrimoniũ perinde detur reditus: vt ex Matrimonio in Sacerdotium datur ascensus. Nam, & apud Græcos, mariti, & apud Latinos, vidui: Sacerdotes creantur. Contra vero Sacerdotes apud eosdem, sine pœna, nunquam maritantur.

AC fuerat quidem, Pontifices, sanctissimo sacerdotio præditus Lutherus ipse quoq;: vt autem is ex sacerdotio ad hæc ima, libidine pręceps, delapsus fuerit: argumento nobis est ipsius contumacia. quo'd is sacerdotum primus ita

mus ita vxorem duxerat: vt sacerdotio nihilominus fungeretur. à quo illum post initum matrimonium, omnes humanę, atq; diuinæ remouebant leges: vt aperte extat in Decretis præscriptũ, Dis: xxiiij. ca: cum de quorundam: Et Dis: 21, ca: Episcopos. Nolo turba Canonum citanda vobis molestus esse: perspicuum enim est, conuersiõem talem vitæ, Canoni Ecclesiastico vehementer esse aduersam. Nam, si vetera etiam memoria repetamus, ne antiquitas quidẽ illa Mosaica ex Sacerdotio aliquem maritum factum vnquam vidit. Nam, & Moses iam maritus, Ietriq; gener in Ægyptum ad liberandum Israhel Sacerdos missus fuit. Et Aaron, atq; filij eius ex

ius ex Matrimonio in Sacerdotium venerũt. Ita antiquitus maritum ad Sacerdotium fas fuit progredi: ſed regredi Sacerdotem ad Matrimoniũ nullo modo, ſacerdotio ipſius ſaluo: quod è veſtigio is amittebat: qui inde ad vxorem redibat. quod etiam nunc diligentiſsime cuncto in oriente obſeruatur: vbi ſacerdos amiſſa vxore prima, non ducit ſecundam: aliter enim ſacerdos ille non eſt.

SED, vt meum aliquando negocium agam: ſciebam equidem mihi licitum fuiſſe, ante ſacerdotium vxorem ducere: ſed poſt ſacerdotium initum idem mihi non licuiſſe, nunc demum intelligo: ſacerdotio meo ſaluo.

Non quo Matrimonium pœnitenda res eſſet: quam ſancitã eſſe mortalibus lege naturæ, & communi iure gentium intelligo. Sed quoniam, omnis melioris vitæ, in deteriorem conuerſio, vicioſa eſt: ſummo cum probro, & cum hominum offenſione coniuncta: ideo abrogatione ſacerdotij, quaſi diminutione capitis quadam, maritus plectitur Sacerdos: ac laica communione, vt vocant, ex ampliſsimo dignitatis gradu, in ordinem redigitur. Ac merito quidem: ſi enim viduus, quẽ in ſexageſimi fructus gradu ponimus: flagicium committere putatur, Bigamusq́; Græco, & inuidioſo verbo appellatur: & ad pœnitentiam propterea redigitur: quod is ad vxorẽ,

quæ in trigesimi fructus gradu consistit: rediit, sacerdote quid fiet? qui ex centesimo vitæ beatæ fructu delapsus, infra viduos omnes homines in postremo vitæ hæsit gradu: vxorem inde dũ petit sibi. Quo in vitæ gradu infimo, terrenis ille sese obliniuit moribus: ac voluptatum insolens, quid vxor, quid liberi, quęue præmia Veneris essent nosse concupiuit. ob quas res partem illam optimam, in Magdalena laudatam, communicauit cum Marthæ parte curarum, ac sollicitudinum plena: & in eadem Martha à Domino reprehensa. vt in hac vitæ conuersione, pro mancipio sese alligaret vltro muliebri et delicato corpori, in quo vitã uiueret more arbitrioq; alieno. Sed

SED hic nobis occurritur, et quidem à nostris. Tu vxorẽ, tu liberos, tu domum, tu familiam dignas res nõ putas esse, quæ à sacerdote curentur? quid autem respondebis Apostolo Paulo, qui ad episcopatum eum sibi dari postulat, suæ qui bene præsit domui? Gangreñ etiam vetustissimi Concilij decretum, execrationibus publicis, sancit curam suorum. Sed hoc crimen refellit res ipsa: neq; enim id nunc quæritur, num bono, videlicet patri, aliquando deserendi sint vxor, liberi, domus, familia. Perspicuum enim est: quam non sit boni officium patris hæc deserere: quorum causa munus ipsum paternum est cõstitutum. hoc enim cum in plebeio quoq; est cul-

obiectiones

est culpandum,tum in eo maxi-
me reprehendendum: qui more
institutoq; vetusto, ex matrimo
nio in sacerdocium facit gradū.
Sed nos hoc loco quærimus, sit
ne sacerdotis hæc aliena curare:
et in alieno negocio negociosū
esse? qui in Euangelium segrega
tus esse dicitur, à rebus vtiq; o-
mnibus Euangelium interpellā-
tibus. Porrò quid tam interpel-
lat Euangelicum munus, quam
vxor? quam liberi? ob quas res
idem Paulus diuisum esse mari-
tum scribit,quod eius omnis stet
cura in vxore,ac liberis tuendis.
quæ deserere æquè scelus est pa-
tri vt patriam prodere. Sed ta-
men id viderit ipse pater, præ-
positus coniugio: non sacerdos,
præpositus Euangelio, qui ali-

ud ni-

ud nihil nosse debet, nisi legem
Dei: nil eorum omnium curās,
quæ retro, atq; à tergo fiunt.
Quare,si de officijs,atq; muneri-
bus vitę quærimus: ita vxorem,
et familiam referemus ad paren-
tem:vt doctrinam Euangelicam
ad sacerdotem referimus, &, vt
pœnam desertori familię execra
tionem irrogabimus vitę:ita de-
sertori doctrinę Euangelicę, ab-
rogationem sacerdotij irrogabi-
mus: quod necessario sacerdos
intermittit:dum in alieno nego-
cio curiosus, maritali munere
par: angusto, suum amplissimū
sacerdotale extenuat munus.

SED pro vestri officij di-
gnitate atq; gloria, quoniam is
est exorsus orationis meæ: vide-

 te quā-

te quantum tandem munus ego
vxore commutarim imprudẽs?
Quo in munere omnis potestas
Dei opt: max: aut translata est
ad vos: aut communicata vobi-
scum. quæ omnium diuinarum
atq; humanarum rerum apicem
vobis in Romano Petro impo-
suit: vt hoc principe ex vobis
pendeant, & ad vos redeant vni-
uersa. Itaq; nihil est ordine ve-
stro maius, neq; præstabilius,
neq; salutarius: in quo positi, dij
1 quidam, non autẽ homines mor
tales viuitis, versaminiq; vobi-
2 scum. quid enim tam proxime
ad Deum accedit: quam homi-
nibus mortuis non solum uitam
in Baptismo: sed etiam ipsam di-
uinitatem dari? vt quos modo
irę filios uidemus esse generatos:
eos i-

eos ipsos mox filios gratię dein-
tegro à vobis habeamus recrea-
tos. Iam quid est sanctius, aut an-
tiquius? quàm homines aptissi-
mo matrimonij vinculo astrin-
gi? vt cognationibus, & affinita-
tibus alligatum à vobis humanũ
genus, ac pecudum ritu libera-
tum: quàm maxime vnum fiat.
Quid porrò est tam potens, tãq; +
magnificum? quàm hominibus
ad vestrum nutum cœlum pa-
tere, & ad renutum eisdem infer
num hiare? Quid tam liberale, 5
tamq; munificum? quàm sangui
ne, & corpore Christi Dei no-
stri vobis administris nos satu-
ros fieri? vt corpus, ac mens no-
stra saturata illis epulis, Deum
intus habitantem totum possi-
deat. Deniq; quid tam regium, 6

quam fidem dare CHristũ professis? eamq́; fixam, atq; ratam in ijs facere. Postremo, quid tam necessarium est? quam spem vitę morituris tum facere, quando bona spes cum omnium rerum desperatione confligit? atq; eius spei signaculo olei, se vadem apud moriturum interponere? Quamobrem, recte à Dauide rege soli Dij appellati estis: qui vitam nouam nobis affertis: pudorem, pudicitiamq́; præstatis: afflictos excitatis: fidem firmatis: datis salutem: à Sathana liberatis: & hinc nos in cœlitum numerum humeris propemodum vestris transfertis. Merito igitur vos inter homines vim, & numen Deorum tenetis: Merito etiam numen vestrum æquè nobis

nobis graue, & sanctum, ac Deorum immortalium esse debet. quandoquidẽ diuinum numen, nisi vestris precibus, ac sacrificijs votisq́; solennibus, neq; placari, neq; conciliari nobis alit' potest.

QVorum nos in sinum grauissimis casibus afflicti, ac magna tempestate iactati, confugimus. Apertè enim videmus: sine vobis, nullam vitam hominum esse posse. nusquam salutis spes: nusquam etiam citra vos locus consistendi, cuiquam datur tutus. nã non est vllus, vlli, medius locus: vt posit esse, nisi cum diabolo: qui non est cum Christo: in cuius Christi regno uos administri estis illi, & satellites, qui disipata congregatis: diuisa copulatis: confu-

confusa vero ordinatis. Cuius igitur nos in hac conuersione vitæ, aut opibus vtemur, aut autoritate nitemur, potius, quam vestra? qui in cuncto CHristi imperio soli estis reges illi regũ, qui non hominibus tantum: sed dijs etiam ipsis præsidetis: quos omnes vestrę potestati, vestróq; iudicio Deus subiecit. Hic ergo hærebo Pontifices: & in vestro sinu habitabo: nemo me auellet à vobis: nemo me vobis præripiet: frustra exitum huius iudicij, hostes expectant vestri. & salua, & perdita re in vestro cõplexu permanebo. vt cum sors mea sacerdotem me ordine vestro deijciat, pietas tamen maritum me in fide vestra retineat. vt ita, si non magistratus: at priuatus

uatus certe quidem subiectus vobis, conciuis sim vester, vestri regni particeps.

QVod regnum, ob admirabilem excellentiam virtutum incredibilium, solum omnium seculorum regnum est, vt Psaltes ille cœlestis cantat: & filiæ regum, id autem est, Ecclesiæ Episcoporum: altisona voce, & vana mente pie, ac vere profitentur. Quod enim regnum præter vestrum perpetuari quisquã contendat? vbi Assyriorum regnum illud aureum? vbi Persarum argenteum? vbi Græcorũ æreum? vbi postremo Romanorum regnum illud ferreum nunc est? cum vestigio euanuerunt omnia regna hæc: ita vt nisi Da

ſi Danielem legeremus, qui hæc
ita diſtinguit: & libros Græcos,
et Latinos haberemus, qui hæc
poſteris produnt: ne fuiſſe qui-
dem in rerum natura aliquando
illa regna ſciremus. omnia enim
calamitas afflixit, diſpulit, dele-
2 uit. At regnum veſtrum nullis
temporibus mutatur: neq; tem-
peſtatibus obruitur: neq; pro-
3 cellis extinguitur. Sed tum de-
mum cum vexatur, creſcit: cum
iactatur, quieſcit: cum opprimi-
tur, ſurgit: cum in tenebris eſt,
lucet: cum pellitur loco, manet
tamen, atq; hęret in patria: ſplen-
detq; per ſe ſe: nec mundanis ca-
lamitatibus vnquam obſoleſcit.
4 Redundet licet Tyberis, ac ſeptē
arces illas obruat: nunquam ta-
men is regnum, ordinis veſtri
princi-

principis, Petri, in illis conuali-
bus vrbis Romæ poſitis, fluctu
obruet ſuo. ſemper eius regni ſe-
des extabit, atq; eminebit: tametſi
illa montium impendentium al-
titudo, Tyberinis conuulſa flu-
ctibus reſederit: atq; aquis obru-
ta fuerit vniuerſa. Iam illæ, hu-
ius principis ſedis, reliquæ tres
adminiſtræ, atq; comites, quas
Patriarchales ſedes appellamus:
ſemper hanc primam ſedem re-
ſpicient: ſemper ſtabunt incolu-
mes: æternumq; cum hac prima
ſede manebunt, vel Pontus effer
ueſcat in Aſiam: Nilus etiam in
Ægyptum erumpat: Deniq; ſu- 6
perum, atq; inferum mare Oron
tem obruat. nunquā tamen Con
ſtantinopolis: nunquam Alexan
dria: nunquam Antiochia deſi-
net eſ-

net eſſe Petri ex ſedibus vna. in his enim ſedibus, vniuerſum Petri regnum ponitur & explicatur. tanta quidem perpetuitate, atq; conſtantia: vt facilius ſolem hunc è mundo eximas: quàm vnam aliquam ſedem harum quatuor, ex regno Petri euellas. Poterant Gotti, Longobardi, Vandali, domicilium ſummi imperij ex vrbe Roma exterminare funditus: ſedem tamen Petri inde exterminare non poterant. Poterat Machometus Græcis, Soldanus etiam Alexandrinis, atq; Antiochenis eripere imperium: Petro tamen ſuam ſedem inibi eripere non poterat. Ita ſoli Petro, in hac rerum omnium vniuerſitate, imperium ſine fine datum eſt. vt ſolus præter cæteros

mortales reges Petrus, amittendi regni ſui metus omnes, & inexorabile fatum, ſubiecerit pedibus: ſtrepituq; Acherontis auari, continenter ſecum belligerantis. Ac merito quidem: in hoc enim PEtri regno ſedem illam Dauid Deus collocauit, ex qua regnare vult Chriſtum ſuum in omni æternitate. Quæ vtiq; ſedes ſacerdotium veſtrum eſt: vnde tanquam ex ſpecula, Chriſtus ſol ille verus: profert lucem gentibus, ac lumen vitæ porrigit, atq; tendit.

HAnc lucem qui ab hac ſede non capiunt: aut huic ſedi non ſeruiunt, cœci ſunt: nec ciuitates ſuas, nec rationes vnquam retinebunt. fundamentum enim ci-

uitatum est lux illa vitæ religio: quæ Dei pio cultu continetur: et quæ nusquam alibi, quam penes Petri sedem integra, castaq; seruatur: quam qui soluit, iusticiæ quoq; nullum locum relinquit: qua stant cœtus, hominūq; conuentus: quos disturbari, atq; dissipari necesse est, Petri sede violata. Testis est Græcia, quæ dum contra sedem hanc appetit principatum: duram seruitutem tetramq; seruit. Testis est Bohemia, quæ Ioannem Husium aduersus hanc sedem sequuta ducē, quicquid ornamentorum veteris dignitatis habuit, amisit: Testis est Anglia, quę hereticorum incitata furoribus, dum Petri sedem è regno euellit suo: radicem quoq;, ac stirpem regum suorū

inde euulsit. Testis est Dania, quæ eodem motu, quo Petrum, reges quoq; suos afflixit. Testis est illa potens armis, virisq; Germania: quę M. Luteri seditiōibꝰ agitata, quæ mala non vidit? quę bella non sensit? quæ ornamenta ex suis vrbibus, sedibus, delubris non amisit? dum fuso, fugatoq; Petro, ipsum postremo Carolum Cæsarem petit armata. Testes vero iam sunt omnes partes terrarum, atq; oræ vltimæ: à quibus violatæ fidei pœnæ, partim morte præsenti: partim seruitute, Romano Petro sunt persolutæ.

AT qui, hęc rerum publicarū detrimenta, iuste religionis detrimentum consequuntur. Si e-

nim pax illa vera, ſine qua nulli hominum durant cœtus, ſolis ſacerdotibus, cœna in ſuprema, illis verbis. Pacem meam do vobis: pacem meam relinquo vobis, eſt attributa. qui diſsident à vobis, pace carent: quæ niſi à ſacerdotibus aliunde neq; peti, neq; ſumi poteſt. quę tamen pax à vobis profecta non requieſcit, vt apud Lucam eſt: niſi ſuper pacis filios. qui ſi nulli ſunt, pax veſtra tamen non perit: ſed eodem veſtigio, quo venerat, ad vos reuertitur tota, tanquam ampliſsima poſſeſsio quędam, veſtræ pecuniæ. Et quoniam hanc ſalutarem pacem, Rex illæ pacis, veſtram pacem appellat: ijdem qui veſtri, pacis quoq; huius hoſtes ſint neceſſe eſt, vt non prius bel-

lum vobis faciant, quàm pacem veſtram contemnant: qua priuati, neq; cum alijs, neq; ipſi inter ſe coniuncti ſunt vlla fideli gratia. quos propterea agitant, & inſectãtur, tam exteriora, quam interiora hæc vicia: inimicitiæ, ſimultas, odium, diſsidium, ſeditio, bellum. è quibus exiſtunt: primo rerum publicarum conuerſiones, deinde Tyrannis: poſtremo ſeruitus, extremum & vltimum malum malorum omnium. Qui ergo ſaluam Rempub: ſuam eſſe volet: pacem à vobis petet, vos colet, vos venerabitur: ac vos deorum immortaliũ habebit loco: vt eius pacis ſit cõpos, quæ ex ordine veſtro ab illo manat capite, cui ſoli ſalutaris illa, & cœleſtis vox, Paſce, into-

nuit: vt idem, qui ordinis vestri, pacis quoque communis autor, atque conseruator esset: in cuius gremio mortales positi, viuant pacati: & vna fide, atque Deo tenẽatur omnes astricti. quem qui spernunt, ac negligunt, sunt tanquam dispulsæ oues: pestiferis hęreticis, veluti lupis rapacibus, relictæ: à valentissimis Tyrannis, tanquam à bestijs: lacerandę. Hæc datur merces erroris nostri, Pontifices: hoc etiam præmium spretæ pacis vestræ, pastorisque cõmunis contempti hominibus tribuitur: vt bellũ pro pace, Tyrannum pro rege, pestem denique pro salute ferant, vt ita, cum ordinatas à Deo potestates non ferimus: extra ordinarias feramus: quas nobis per hæreti-

hæreticos obtrudit Sathan.

AT si vitę ipsius statum proponamus nobis ante oculos: id vnum omnes hæreses spectare, id velle, id cupere deprehendemus: vt sublato legitimo magistratu, Tyranni existant: qui ordinatim agant nihil. hæc finis, hæc meta, atque calx, ad quam decurrant hæretici, est: vt nouas res, noua imperia, nouos dominos semper habeamus. Respicite tam illos veteres, quam hos Tyrannos nouos: omnes ex hæresibus ad hominum pestem dicetis profluxisse. Quis Græcorum ante Arrium Machometi nomen audiuit? quis cuncta in Græcia, Turcæ cuiates essent, qua ex gente, vel secta profecti,

ante Macedonium, Ewtychetē, atq; Nestorium, vllo, vel literarum, vel sermonum iudicio percepit? nulla ex memoria veterū annalium hæc eruuntur monstra: hæreticis hisce Grecis, quos modo nominaui, hæc nos portenta referimus accepta. Perge nunc ab oriente ad occidentem, ac præteriens modo Bohemiam inspice, cui quæso tu illa Bohemica monstra, ex infimæ plebis nata fece, Siskas, Procopios, atq; Corandas seuissimos, atq; immanissimos generis, ac sanguinis proprij hostes, attribues? nisi Husio, ac Pragensi Hieronymo: cui Sertelos, ac Munzeros, fugitiuorum belli duces, in Germania adscribes, nisi Luthero, Carolostadio, Philippo atq; Zuinglio? qui cum bel-

cum bellum impium Romano inferrent Petro, hanc latronum manum effecerant: quæ opibus Romani imperij vix aliquando oppressa, perniciosum exemplū ad imitandum reliquit principibus viris, supreme potestatis cōtemnende. Si enim audebant talia fures, quid non facerent domini armis, opibusq; prestantes? qui vt bellum Cæsari facerent, religione, causas belli prætexebant: atq; hoc nomine Cæsarem ex Germania exterminabant. Sed idem tamen in Anglia, M. Bucerus, Petrus Martyr, Petrus Viretus: idē in Heluecijs, Zuinglius, Bulingerus, Caluinus, preclarum ediderunt impietatis sue munus. his enim autoribus, atq; administris, dici hoc sine lachry

 mis

mis non potest: hæ fortunatæ quondam gentes, crudelissimos atque immanissimos Tyrãnos pertulerunt.

HArum gentium casus, atque exitus, si reformidas ô Polonia: earum etiam exempla exhorresce: & hos homines impios, qui te in eadem saxa latentia torquent, abs te reijce: quos nimiũ amplecteris, & quos in sinu tuo, proh dolor, gestare non vereris: ignara, quæ, & quanta illi tibi afflent venena: quibus sensim ac leniter intereas: vt horum artificijs agitata, turbataq́ue, aut ciui tuo: aut externo hosti seruias: & eius spretæ pacis poenas persoluas, quam Christus in sacerdotum ordine habitare: & te de illorum

lorum manibus voluit expectare. Neque vero te sub his mortalibus subiectam esse pudeat: ad quod te adhortantur pestiferi, ac funesti doctores isti: quos vt quamprimum pestem participares parem, ex Heluetia nuper tibi acciuisti. Num tu virgine matre castior? num angelis celsior? num Martyribus beatis sanctior, aut melior es? quos tamen ordo iste iudicabit vniuersos. Isti inquam, quos coram adesse vides: & qui in oculis, ac manibus tuis habitant, hanc vniuersitatẽ omnem iudicabunt. Horum ergo tu, non infirmatem, sed potestatem considera: neque qui sint, sed quantum possint cogita. in horum enim manibus sita est æquè vita, vt mors tua. Nam hi soli,

soli, vt ligant, ita te soluunt. non ista potestate ementita, qua Lutherus, qua Zuinglius, qua Caluinus inflatus fuit, & crepuit: sed illa vera, atq; legittima, illis verbis, huic ordini soli attributa. Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittũtur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Ad eos igitur conuerte te quæso: ex eorum enim institutis, quasi ex Mirothecijs quibusdam, cum omnis doctrina salutaris, omnis disciplina, omnis honesta vita sumi potest: tum salubritas tanta sacramentorum, vt cum illa extra hunc ordinem posis sumere: tamen prodesse tibi non posint, nisi in huius ordinis fide permaneas. Nam qui in horum autoritate acquie-

acquie-

acquiescunt, soli sunt, quos diligit Deus: & quibus spiritum sanctum suum largitur. Ad hos ergo tam salutares vitæ magistros accede: ab his autem pestiferis recede: qui te ad eundem vitæ adigunt scopulum, ad quem Græciæ, ac Bohemiæ olim, nuper vero Germaniæ, atq; Angliæ, afflictam nauem vides: vt tu quoq; vera, atq; salutari repudiata fide, hanc illorum falsam, atq; noxiã recipias: quæ tibi magistratus, leges, mores, è vestigio eripiat. vt omnia simul amittas: quibus præsens salus, atq; rerum tuarũ status continetur.

QVO ruis ô Diuum domus, & inclyta bello POLonia, quo inquam moritura ruis? aut ad quæ

ad quæ

ad quę te reseruas: dum istas cy-
sternas exiccatas, atq; arridas se-
queris: & ex his opacis, atq; atris
grandine nubibus salutares im-
bres expectas? Si sitis, nihil hic
nisi triste vipereum fel bibes,
quo exanimere: Si esuris, nihil
hic nisi inanes siliquas edes, qui-
bus suffocere. vt ita tu victrix
illa Walachiæ, domitrix Scy-
thiæ, mors atq; terror Mosco-
uiæ, pestisq; Turciæ, veri fame,
atq; siti exanimata, in ipsis regni
tui penetralibus funditus conci-
das. vt quæ olim bellicosissimis
nationibus seruitutis iugum im-
ponebas, nunc oblita tui, te ijsce
fugitiuis ex Italia, Germania, atq;
Heluetia subdas nebulonibus. vt
eos dominos habeas, quos, ne ser-
uos quidem, illorum habere vo-
luerunt

luerunt ciuitates. Nihil ne te ma-
iorum veteris gloriæ pudet? ni-
hil rerum abs te gestarum pœ-
nitet, neq; piget? quocies Ober-
tinos, Chocimos, Starodubos,
Boristeneasq; omnes, atq; Meo-
thidas paludes cogitas? vt inter
tot egregia belli, tantaq; imperij
tui decora, volens ac lubens, in
laqueos istos sacramentarios te
induas, ac collum vltro inseras:
vt captiua ducaris, ac serua sequa
ris, pestiferos istos, atq; infelices
superintẽdentes tuos, haud scio,
quo Acheronte auaro ad tuam
pestem excitatos: qui mentem
tuam cæperunt, ac te infatuarũt
mercede publica. quorum tibi
tanta penuria fuit: vt Lismani-
nus etiam Apostata, ac Stanca-
rus Mantua fugitiuus, essent ti-
bi ac-

bi accersendi. quorum alter te Arrianam sectam, alter vero Nestorianam doceret. Nam hæc crimina, illæ geminę voragines, scopuliq; Reipub: nostræ inuicem nunc obiectant sibi. Hos tu igitur vltro accerses, atq; ad te attrahes vltro: vt Maiestatem huius Regni minuant? vt Rempub: extra ordinem gerant? vt Canones reformatorios nobis, si dijs placet, conscribant? quorum Canonum apud Franciscũ Stancarum illa summa est, vt in POLonia duos gladios habeamus: quorum alterum Rex, alterum vero plebs pari cum potestate habeat. O' tempora, ô mores, hũc furciferum ausũ esse hęc verborum portenta in Poloniã edere, viuo Rege, atq; Senatu?

Sed

SED quis istos misit? quis autem, vt ad nos doctum irent, iussit? qui non sunt missi, tanquã Aaron: sed quod fures decet, honorem hunc vltro sumpserunt sibi. quo per fallacias nos abducant, à veris pastoribus, atq; curatoribus: quos liberator, atq; seruator noster Christus, ad nos misit legittima sedis Apostolicæ manu. Cui sedi soli, clauis tradita est scientiæ: qua liber aperitur ille clausus, qui doctis, propter claustra non patet: indoctis vero, quod literis carent, obscurus est. Quem sane librum, quoniã in eo salus sita est: vt, & literati legant: & illiterati audiant, clauiger, non solum aperiat, sed etiam perlegat, ille necesse est: cui soli est dictum: Tibi dabo claues.

ues. Et ne forte longo interual-
lo, hunc clauigerum cum claui-
bus abesse arbitremur: En præ-
sto adest: en claues nobis osten-
tat per hunc Legatū suum, sum-
ma dignitate, & potestate virū.
quas etiam hic domi penes nos
esse vult: in manibus huius Ioan-
nis Prærembij, religionibus sa-
cerdotij venerandi Archiepisco-
pi, atq; omnibus laudibus cu-
mulatissimi viri: cui adiungun-
tur hæc luminaria regni. Hi in-
quam sanctissimi Episcopi, atq;
sacerdotes cæteri publici: per
quos nobis clauiger ille summus
et librum hunc, & eius libri cla-
ues porrigit, ac tendit. Horum
ergo de manibus apertum librū
hunc accipiamus: hos interpre-
tes eius libri audiamus: vt his

monitoribus, ad veros, atq; salu-
tares pastores accedamus: à fal-
sis autem, & noxijs recedamus.
qui dum verbis Christum simu-
lant, Machometum re vera vi-
uunt, Machometo in Polonia
seruiunt, Machometo lenocinā-
tur, Machometum deniq; sub
nomine CHRisti prædicant, ac
nostris auribus inculcant. Quid
enim, quæso, nunc docet in Ger-
mania Bulingerus? quid Brenci-
us? quid Caluinus? quid in Po-
lonia Lysmaninus, Stancarus, &
infelicissimus ille Felix Scebre-
sino fugitiuus: nisi Machome-
tum, ac superstitionem Turca-
rum, si rem, non ad verba, sed
ad veritatem attingas: omnes i-
sti præcursores sunt Machome-
ti, atq; Turcarum laternarij.

Turcas, Turcas inquam in gremio fouemus Pontifices, et in sinu gestamus nostro: quos nisi quamprimum excutimus, & abiicimus, aliorum populorum exitus pertimescamus: qui fidem, & sedem Petri olim violarunt. Quare, euigilate Patres, vere digito Dei conscripti, ob nostram salutem: & has nouas hæreses cum veteribus comparãdo, prouidete: ne vobis oscitãtibus, dormitantibusq; (ô dii immortales auertite, & detestamini, quæso, hoc omen) huius regni, aut commutetur, aut euertatur status.

ET quoniam Diuina sors quædam, in hac tanta tempestate, huc te ad nos Legatum misit, Berarde, Antistes optime, atq; amplis-

sime: erige te quæso, & iam nunc partes exerce tuas: legationemq; tuam, eò quamprimum confer: quò te præsens rerum nostrarum vocat status. Itaq; illud aggredere ocyus, vt in hoc clarissimo, imperiosoq; regno: pro eo ac iussus es: iacentia erigas, afflicta recrees, dubia cõfirmes, desperata sanes, ac domũ Dei, quę in hoc inuicto populo, hæreticorum artificiis labefactata, iam inclinat: tanquam sapiens Architectus, redigas ad Canonẽ Ecclesiæ veterem: quo cum recto, & vero huc te ad nos misit, dux ille Dominici gregis, pastor ouium Christi: ac communis omnium gentiũ pater, Pius quartus Papa Romanus, certissimus in terris Iesu Christi Vicarius.

cuius illa summa sollicitudo nūc est: vt nos Poloni, atq; Sarmatæ omnes cæteri, per te redigamur in obsequium Christi. Et quoniam partes suas te agere pastor ille summus in Polonia voluit: tota mente incumbe in hanc curam: vt composita huius regni pace, vulnera quoq; per istos latrones nobis imposita, sanes: ac nos coniunctos fidelissima gratia, in fide huius Romani Petri, cuius Legatus es, retineas. Nec vero de spe perficiendi: si quid pro salute huius regni cæperis, dubitare debes. Est nobis SIGISMVNDVS AVGVSTVS Rex iustissimus, & clementissimus, fortis, magnanimus, grauis, ac feuerus, custos legum, propugnator religionum, ac vindex facinorum,

rum, atq; scelerum. Qui non alienum Maiestate sua arbitrabitur: id pro salute populorum suorum exequi: quæ tu in hoc coetu, cum his clarissimis regni huius luminibus, Canonum præscripto censueris.

TAmetsi autem tua legatio summam huius regni complectitur: tamē ne partes eius quoq; quæ maximopere laborant, tibi sunt negligendæ. Quod si quis est: qui in hoc regno fidem legationis tuæ, atq; horum autoritatis imploret: is ego sum: qui nullo iudicio, ob vllam hæresim cōuictus, neq; vnquam conuincendus, excommunicor, confiscor, proscribor, sentencia inimicissimi, atq; infestissimi Episcopi. quidum

dum animo morigeratur ſuo, omnium pœnarum acerbitates, ad me euertendum, amplectitur: nec mecum agit, vt cum homine imprudentia lapſo: ſed vt cum importuniſsimo ſacrorum omnium hoſte. Quo etiam nomine, ille me pro hæretico condemnauit: cum in omni mea vita, nullum, ne tenuiſsimum quidem crimen, illa pœna dignum inueniret. En proceſſus illius viri contra me: En mea appellatio: en mea confeſsio. nihil ſpero in his omnibus reperietis, tanta pœna dignum: quam tamen mihi iudicem illum irrogare non puduit, contra leges omnes, atq; Canones veteres: qui ſacerdotem maritum, ſola abrogatione ſacerdotij puniunt: idq; ad pœnam

ſatis eſſe arbitrantur: ne is ei altari ſeruiat, cuius honorem cum matrimonio partitur. Quod ſi quæ ſynodi ſunt, quę præter abrogationem ſacerdotij grauiores edunt pœnas: eæ aut œcumenicæ non ſunt: ſed ſunt prouinciales quædam: quæ extra prouinciam ſuam prolatę, nuſquam valent. aut ſi à concilijs œcumenicis non diſſentiunt: de ijs vtiq; ſacerdotibus ſententiam ferunt: qui ſacerdotium cum matrimonio coniunxerunt. eo enim præpoſtero, ac peruerſo modo, ſi qs vtroq; fungatur, delinquit in Canonem, qui id fieri vetat. Sed tamen ab hoc peccato, factum diſtat meum. Nam prius quàm vxorem duxiſſem, ſacerdotium depoſui: nec de pœna quicquam

recusaui, quam mihi tum Ecclesiæ Canon, tum imperialis lex irrogabat: quæ iubet sacerdotem, cui connubij ius non esset, post nuptias pristino ciuilis vitæ ordini, cum rebus suis omnibus restitui. vnde liquet mihi in hoc crimine, cum hæreticis nihil esse commune: quorum proprium est, sic peccare, vt peccati pœnã recusent. At ego cum factum confitear, neq; eius facti pœnam recusem, quam Canon, et lex pręscribit: Peto à vobis, vt ex hisce reintrusionis molestijs me aliquando liberetis: in quas, complures annos solutus, ac liber cũ essem, de integro sum coniectus: nulla præstituta mihi ad reintrudendum die.

Satis

SAtis diu iactatus sum Pontifices, satis etiam diu in miserijs fui: liceat respirare aliquando: liceat cum vxore, ac liberis, id, quod reliquum est vitæ, in Ecclesia Romana tranquillè, ac placidè traducere: atq; inibi morę maiorum Deum colere. Nolite pati me hinc tristem cum repulsa, ad meos domum reuerti. Etenim, si me contra diuinas, atq; humanas leges reintrusionibus ijsce vexare volueritis, quid me fiet? aut quid Gręcis, quidue Roxolanis meis respõdebo: de quorum gente maternum genus duco? apud quos sacerdos maritus non alia pœna, vt iam est demõstratum: quam sacerdotij abrogatione punitur. exhorrescent illi has nouas pœnas, & horrore

perfusi

perfusi admirabūtur, vnde nam Latinis hæc lex obrepserit, vt prȩter aliarum Ecclesiarum morem, grauiore multa sacerdotem maritum: quàm fornicatorem puniant. vt id verum esse videatur, quod nonnulli dictitant: & quod in ore hominū est. Papam habere suas leges, canonibus oecumenicis aduersas. hanc suspicionem in hac mea causa vos decet effugere, qui Antistes Ecclesiæ Catholicæ vos vultis perhiberi.

DEinde, si me ob vxorem ductam ex Ecclesia Latina eieceritis, ad quam tandem Ecclesiam mihi accedendum putetis: iam ego vos consulo. Neq; enim me nullius Ecclesiæ hominem, neq;

neq; exlegem, præter coeteros mortales, decet viuere. Ego Ecclesiam nouam nullam mihi fingam. omnes enim istas nouicias Synagogas, tanquam malignantium conuentus, peræquè detestor. Restat igitur, vt ex Ecclesia Latina per summam iniuriā pulsus, ad sedem Constantinopolitanam, materni generis iustituto, reuertar: cui sedi Chalcedonen̄ Concilij decreto, Russiam sub barbariæ nomine video esse attributam. quæ Constantinopolitana, inquam, sedes amplissima, sanctissimaq; inter cæteras Patriarchales sedes quatuor: in Ecclesia Catholica semper est habita. Quod si vos probatis, & si id vobis est cordi, res transacta est: fiet quod probatis. Sed tamen

men hoc in loco prouidete: ne hoc meo facto, exemploq́ꝫ nouo, ritus in Russia lædatur, & contemnatur Latinus. quod ne fieret, Florentinum Concilium cauet: mandatq́ꝫ, vt ritum quisq; in quo natus est, tueatur suum. Quare, moneo, prędico, ante denuncio, vt, si qui sunt, qui me hinc extorrem volunt esse: iam nunc prouideant animo: quo intendant, & quid mihi præscribant. Nolo hoc in loco multus esse: malo enim vos cum animis vestris hęc cogitare, q̃ silẽtio prętereo: quàm me in oratione mea ponere. Quod si quis contendat, vt vxore dimissa in Ecclesia Latina viuam: ô bone vir, actum est, aiunt, ne agas. hoc enim peccatum esset, in virginem ciuem.

Deinde

Deinde fac id velle me, num in tanto sororis suæ discrimine, Chelmij, atq; Zarembij, duæ in Polonia gentes, stupidi obtumescent: & à me pœnas ob tantum scelus, cum sanguine non reposcent: si quid in data fide à me fractum, aut fuerit violatum. Quo minus ergo id ego faciam, fides obstat data: tum vxoris castitas: atq; liberorum susceptorum charitas. deniq; præsens mors non sinit, non modo vt hoc ego velim, sed vt hoc cogitem quidem.

RESTAT ergo Pontifices, vt ad illud Mosaicum thus, atq; oleum, de quo supra vos admonui: hoc est, ad misericordiam, atq; beneficentiam vestram reuertamur. quæ duę primariæ in

Eccle-

Ecclesia CHRisti, excellentissimæq; virtutes, ita penes Pium iiij, Romanum Petrum, ad nostram salutem sunt nunc sitæ: vt illud thus, atq; oleum ad expianda peccata apud Mosen fuerat olim situm. quinimmo, tãto hic noster, veluti alter Moses, illum veterem Mosen superat: quanto is possidet vniuersum cœli, terrarum, atq; inferorum imperium: ac tanto etiam hic noster vincit, quanto CHRIstus, ipso Mose: atq; Ecclesia Christi, Mosis sinagoga maior est. Quapropter si Moses ille vetus, rebus omnibus minor cum esset: Thus tamen, atq; oleum suum non negabat humano casu, afflictis: quã to magis hic noster nouus Moses sanctissimus, atq; omnium præstan-

præstantissimus, misericordiam atq; beneficentiam in hoc errato meo poterit exercere? Cuius supremæ potestati, nunc ego me, ac vitam meam, præterea, facta, dicta, ac scripta, postremo hanc prȩsentẽ Orationem meam: subdo atq; subijcio. vt huius excellentissimi, atq; summi in Ecclesia Christi iudicis: omnia stent, cadantq; nostra.

QVI vobis exorandus est, vt me ouiculam suam, in suum complexum properantem, benignus aspiciat: ac me ad se ouem recipiat redeuntem. non illam certè quidem, quæ volens, ac lubens, pastoris contemptu, aberrauerat: sed quæ errore iuuenili imprudens, alienos per deuia

 secuta,

secuta, pastoris sui vocem obau-
diuerat: qui in spacio, atq; curri-
culo beatæ vitæ, illi progredi,
non autem regredi censebat.
Hunc ergo pastorem summum,
atq; diuinum, vt mihi cōcilietis,
vestræ partes, vestrum opus est,
Pontifices: hic actus restat in me
vobis absoluendus: vt ijdem a-
pud Pium iiij, verum animarum
nostrarum pastorem, mihi fera-
tis opem: qui spem tum dedistis:
cum sententia huius Legati, opti
mi, atq; iustissimi viri, me hære-
seos olim condemnatum, causa
cognita liberum esse iussistis. E-
rit igitur humanitatis vestræ, in
id operam dare: vt quemadmo-
dum vos ipsius hæreseos crimē,
ex autoritate in me Synodo in
præsenti aboleuistis: ita pastor
quoq;

quoq; ille summus, id, quod de
excommunicatiōe adhuc restat,
pro potestate sua funditus extin
guat, atq; deleat: ac me, cum libe-
ris meis viuere: atq; vxorem vti
possideo, ita possidere iubeat: vti
è re mea, fideq; sua censuerit. vt
ita Thure imbutus, atq; oleo læ-
ticiæ à vobis perunctus, lætus
hinc domum ad meos reuertar:
vobis, ac vestræ Latinæ Eccle-
siæ seruiturus potius: quàm no-
uos ritus, nouosq; pastores in
Ecclesia Catholica quæsiturus.

QVAmobrem, peto à vo-
bis Pontifices, vt mihi, ac rebus
meis apud Sedem Apostolicam
consultum esse velitis: causamq;
hanc meam vxoriam, in præsen-
ti Synodo cōstabiliatis: vt quod
f 2 ab il-

ab illo iudice turbatum, atq; afflictum olim in me fuit: id nunc misericordia, atq; beneficentia vestra reparetur. vt me hominē vobis coniunctissimum: vestrarum rerum, uestrarum partium: his aliquando calamitatibus liberetis. vt omnes intelligant, apud Episcopum illum mortuum, inuidiæ fuisse locum: apud vos veritati.

HABITA, atq; acta fuit hæc ORATIO, in audientia publica, Warszauiæ in Prouinciali Regni Poloniæ Synodo: xiij die Mensis Marcij. Anno CHristi Dei nostri. 1561.

CONCLVSIONES

CONTRA CVIVSQVE GEneris Sacramentarios, paßim ac uulgo à STanislao Orich: Rox: propositæ, ad conuincēdam partis aduersæ impietatem sacrilegam: & ipsis Regibus, atq; Regnis omnibus funestam.

☞ Ordo sacerdotalis est ordo Hierarchicus, à solo Christo ad ministerium Ecclesiasticum institutus.

☞ Ordo predictus charactere insignis, solus habet potestatem ligandi atq; soluendi.

☞ Hic ordo solus iudicat in iudicio lepræ atq; sanguinis vniuersum laicalē statum, nullo autem modo ab illo iudicatur, quia primam sedem nemo iudicat.

☞ Iste ordo in Concilio legitime congregato, non errat, neq; errare potest.

☞ Hic ordo hoſtiã offert ſuo miniſterio pro peccatis noſtris, id eſt, verum corpus & verum ſanguinem, non in ſigno tantũ, ſed etiam in ſignato.

☞ In hoc ordine Romanus Petrus, id autem eſt Pius iiij, Vicarius eſt Christi, ſucceſſor Simonis Petri, Paſtor paſtorum, ac ſolus regni cœlorum Clauiger, primatum in Eccleſia tenens, plenitudinem poteſtatis habens, cui obedire, eſt de neceſsitate ſalutis.

Quicunq; ab his Concluſionibus diſſentit, neq; eis ſubſcribit, quinimo eas impugnat, eſt notorius & ter maledictus hæreticus, et ab omnibus CHRISTI fidelibus uelutĩ Anathema Maranatum uitandus.

Ego STanislaus Orichouius Roxolanus ita aſſero uti ſupra ſcriptum eſt.
Manu propria ſcãt.

